

Otevřený dopis předsedovi vlády a předsedovi Rady vlády pro koordinaci politiky v oblasti závislostí Petru Fialovi o zajištění adekvátního financování prevence a léčby závislostí

Vážený pane premiére,

jako zástupce poskytovatelů adiktologických služeb a současně jako člen Rady vlády pro koordinaci politiky v oblasti závislostí, které předsedáte, se na Vás obracíme tímto otevřeným dopisem s žádostí o jednání ohledně zajištění adekvátního rozpočtu pro prevenci a léčbu na rok 2025 a další roky.

Obracíme se na Vás touto formou z důvodu dlouhodobého nedostatku odezvy na naše opakované žádosti o řešení krizové situace u několika relevantních subjektů a jejich představitelů. Navzdory tomu, že problematika závislostí spadá přímo pod Vaši gesci, nebyla doposud naše snaha o dialog týkající se kritické situace služeb vyslyšena. Jsme přesvědčeni, že oblast prevence a léčby závislostí je nepostradatelnou součástí českého systému zdravotních a sociálních služeb s přímým dopadem na životy stovek tisíc lidí, bezpečnost i státní finance.

Naše žádost není motivována formálním aktem jednání, ale snahou řešit vážnou situaci, která hrozí destabilizací služeb prevence a léčby závislostí; vzhledem k roky neřešenému financování se ocitáme na kritickém rozhraní s obrovskými negativními dopady na společnost. Z tohoto důvodu považujeme za nezbytné, aby byla naše výzva k jednání brána v potaz.

Rádi bychom připomněli, že již na podzim loňského roku došlo na půdě Vaší vládní koalice k dohodě, že financování prevence a léčby závislostí bude od roku 2025 významně navýšeno. Diskutuje se o navýšení ze současných 330 milionů korun (položka v rozpočtu Úřadu vlády ČR) na zhruba jednu miliardu korun, přičemž stát vybere ročně více než 80 miliard korun z daní na alkohol, tabák a hazard, které byly navýšeny v rámci loňského konsolidačního balíčku o dalších přibližně 7 až 8 miliard korun ročně. Bohužel, i přes opakované přísliby zůstává v návrhu zákona o státním rozpočtu české republiky na rok 2025 stejná částka jako letos, a to dokonce i v situaci, kdy se v brzké době očekává zdanění psychomodulačních látek jako další možný zdroj financování služeb prevence a léčby závislostí.

Přestože i vládní programové prohlášení uvádí, že: *„Při řešení problematiky závislostí budeme uplatňovat politiku postavenou na vědecky ověřeném a vyváženém konceptu prevence rizik a snižování škod, přičemž zajistíme dostatečné financování jak preventivních programů, tak i služeb,“* současná situace tomu bohužel neodpovídá.

Tento rozpor je o to víc zarážející, že investice do prevence a léčby přináší veřejným rozpočtům výrazné úspory (podle odborných zdrojů až čtyřnásobné) v porovnání s náklady spojenými s řešením negativních následků. Jedná se o nákladově efektivní opatření, jehož pozitivní dopady se mohou projevit relativně rychle, pokud bude včas a dostatečně podpořeno.

Zvláštní pozornost si zaslouží naléhavá potřeba financování, která by umožnila řešit

narůstající problém digitálních závislostí, zejména u dětí a dospívajících, s vážnými dopady na jejich duševní zdraví. Tento fenomén v současné době zůstává ze strany státu prakticky neřešen. Neméně závažná je situace v oblasti nadužívání a rizikového užívání alkoholu, které je v Česku dlouhodobě rozšířené. Bez adekvátní prevence a ambulantní léčby je tento problém neudržitelný, přičemž dopady, jako je například domácí násilí spojené s alkoholem, jsou alarmující. Tato nečinnost nejenže přináší značné sociální problémy, ale také zatěžuje veřejné rozpočty nemalými náklady.

Dále bychom také rádi připomněli, že vládní koalice pod Vaším vedením schválila 5. dubna 2023 ambiciózní Akční plán politiky v oblasti závislostí 2023–2025, který obsahuje závazky k financování mnoha aktivit. Realita je však taková, že na plnění těchto závazků nebyly dosud přiděleny žádné finanční prostředky. Rádi bychom zde uvedli konkrétní citaci z uvedeného Akčního plánu (strana 14–16, https://vlada.gov.cz/assets/ppov/zavislosti/strategie-a-plany/Akcni-plan-politiky-v-oblasti-zavislosti-2023-2025_fin02_full.pdf):

„Objem finančních prostředků vynaložený na zajištění sítě adiktologických služeb a léčby závislostí neumožňuje řešit aktuální problémy, jako jsou např.:

- *roztříštěnost financování systému péče o uživatele alkoholu, tabáku, nelegálních drog a hazardní hráče,*
- *nízká dostupnost péče pro uživatele alkoholu a tabáku,*
- *nízká míra provádění krátkých intervencí, která je podle zákona povinná pro všechny zdravotnické pracovníky,*
- *omezená možnost služeb flexibilně reagovat na měnící se situaci (např. nárůst nákladů na zdravotnický materiál, nárůst provozních nákladů, dopady opatření v souvislosti s pandemií COVID-19, dopady ukrajinské krize),*
- *nízká dostupnost ambulantních služeb (zejména pro rizikové uživatele alkoholu v rámci včasné detekce a včasné intervence) a služeb následné péče,*
- *nedostatečně zajištěný systém preventivních a léčebných opatření pro hazardní hráče, uživatele psychoaktivních látek a opatření v oblasti digitálních závislostí,*
- *nízká místní a finanční dostupnost substituční léčby pro uživatele opioidů, nedostupnost podobně koncipované farmakologicky asistované léčby pro uživatele jiných návykových látek, především metamfetaminu (pervitinu), a neexistence možností substituční léčby pro intenzivní uživatele konopí,*
- *omezená dostupnost/nedostupnost některých specifických programů (např. intenzivní strukturovaná ambulantní léčba, služby v oblasti bydlení a podpory zaměstnávání, domácí detoxifikace),*
- *nezajištěný systém služeb v oblasti gerontoadiktologie,*
- *roztříštěnost a nedostatečné zajištění systému včasné detekce, včasné intervence a péče o děti v riziku vzniku a rozvoje závislosti,*
- *nízká informovanost praktických lékařů pro děti a dorost a jejich nedostatečné propojení se systémem adiktologické péče,*
- *dlouhodobý nedostatek programů selektivní a indikované prevence zaměřených na skupiny a jednotlivce ve vysokém riziku závislosti,*
- *dlouhodobá absence systematického zvyšování informovanosti veřejnosti a povědomí o rizicích spojených s užíváním návykových látek a závislostním chováním a o rizikových faktorech vzniku závislosti,*

a současně objem finančních prostředků a další systémové bariéry neumožňují podporovat efektivní opatření politiky v oblasti závislostí založená na důkazech a zkušenosti z jiných zemí, např.:

- *inovativní přístupy v oblasti snižování škod (např. programy kontrolované spotřeby a programy kontrolovaného podávání alkoholu, aplikační místnosti, programy snižování rizik v prostředí zábavy, rozšíření programu distribuce naloxonu, podpora přístupu snižování škod u uživatelů tabáku),*
- *vědu a výzkum v oblasti závislostí, včetně klinických a observačních studií v léčebné praxi,*
- *inovativní přístupy léčby závislostí (např. programy farmakologicky asistované léčby pro uživatele pervitinu nebo konopí, programy psychedeliky asistované psychoterapie),*
- *dobudování základní sítě pomoci pro problémové hráče hazardních her,*
- *dobudování sítě poraden odvykání kouření a center léčby závislosti na tabáku,*
- *rozvoj systému školské adiktologické prevence, zejména programů selektivní a indikované prevence,*
- *rozšíření včasné detekce a včasné intervence, a to zejména mezi dětmi a mládeží,*
- *rozšíření sítě služeb a programů o nově řešená témata a specifické cílové skupiny.*

Zároveň jsou významně omezeny možnosti podpory výzkumných projektů v oblasti evaluace prevence, léčby, represe, systematický a kontinuální monitoring situace v celé šíři oblasti závislostí, sledování zdravotních a sociálních dopadů závislostí včetně dopadů v okolí uživatelů (sociální náklady, dopady v komunitě, rodině, domácí násilí pod vlivem návykových látek apod.).”

Tyto závazky byly stanoveny vládou, avšak doposud na ně nebyly vyčleněny žádné finanční prostředky, a podle návrhu zákona o státním rozpočtu na rok 2025 se s jejich navýšením ani nepočítá.

Jak konstatovala i Rada vlády pro koordinaci politiky v oblasti závislostí (dále jen RVKPZ) na svém posledním jednání dne 21. června 2024 v bodě II.: „*Aktuální stav plnění Akčního plánu politiky v oblasti závislostí je nedostatečný, financování a personální zdroje pro implementaci programů a projektů v oblasti závislostí jsou nedostatečné,*” a přijala usnesení, kterým: „*Doporučuje vládě ČR, aby vyčlenila dostatek finančních prostředků na realizaci aktivit Akčního plánu politiky v oblasti závislostí 2023 -2025.*“

Žádáme Vás, aby vláda – včetně Vás osobně jako člena odpovědného za tuto oblast – zajistila dostatečné financování služeb prevence a léčby závislostí, ke kterému se sama zavázala. Tyto služby, jak jsme již zmínili, představují nejen významný přínos pro veřejné zdraví, ale i efektivní investici, které v dlouhodobém horizontu přinesou úspory do veřejných financí.

Současně připomínáme, že Úřad vlády má již několik let připravený návrh zákona o koordinaci a financování těchto služeb, který nedávno prošel aktualizací a těší se plné podpoře odborné veřejnosti. Tento legislativní rámec je pod názvem Návrh zákona o prevenci a podpoře adiktologických služeb připraven k přijetí a jeho schválení by výrazně

**Spolufinancováno
Evropskou unií**

přispělo k efektivnímu řízení a financování preventivních a léčebných programů v oblasti závislostí.

Rádi bychom s Vámi o této problematice co nejdříve zahájili konstruktivní jednání, aby vláda mohla dokončit svůj mandát jako vláda, která plní své závazky a podporuje duševní i fyzické zdraví všech generací – dětí, dospělých i seniorů.

Za Asociaci poskytovatelů adiktologických služeb

Helena Gherasim, předsedkyně rady
Matěj Hollan, ředitel